

forum for
natur og
friluftsliv
Nordland

Fauske, 2. november 2010

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

E-post: nve@nve.no

Uttalelse til melding om utredningsprogram for Sjonfjellet vindkraftverk i Nesna og Rana kommune, Nordland.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 20 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

Generelle merknader

Elektrisk kraft fra vindkraft er fornybar energi og positivt i et klimaperspektiv. Og fornybar energi sammen med energieffektivisering og energisparing er viktige elementer i arbeidet med å redusere klimautslippene. Men selv om vindkraftutbygging gir ren og fornybar energi er den ikke alltid miljøvennlig. Om denne kraftproduksjonen er miljøvennlig avhenger av om den går ut over andre miljømål som f. eks. vern av biologisk mangfold og inngrepsfri natur (INON). I denne problemstillingen ligger at vindkraftverk vil være mer eller mindre miljøvennlig avhengig av konfliktgraden i forhold til andre hensyn. Vindkraftverkene er store og arealkrevende tekniske anlegg som kan komme i konflikt med nasjonale miljømål og ha negativ virkning andre viktige miljø- og samfunnshensyn. Ved utbygging av vindkraftverk må negative konsekvenser aksepteres. Det er i den sammenheng viktig at de minst konfliktfylte vindkraftverk prioriteres. Nordland har et kraftoverskudd på over 40 % og begrenset kapasitet til å selge kraft ut, noe som tilsier at behovet for ny kraftproduksjon i Nordland vurderes nøye og ikke er en "hastesak". Etablering av ny overføringskapasitet kan være kostbart og medføre større naturinngrep. De positive sidene ved f.eks. å prioritere subsidiering av energieffektivisering fremfor produksjon av ny energi kan være et alternativ som er i langt mindre konflikt med andre miljø- og samfunnshensyn.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland

Storgt. 39, 8200 Fauske

Tlf: 952 26425

www.fnf-nett.no/nordland

nordland@fnf-nett.no

Medlemmer i FNF Nordland: Turistforeningene i Nordland, KFUM/ KFUK Speidere på Helgeland, Norges speiderforbund i Salten, Norges Jeger og Fiskeforbund Nordland, Nordland Orienteringskrets, 4H Nordland, Naturvernforbundet i Nordland, NOF Nordland, Sykklistenes Landsforening Bodø, Salten Naturlag, Leknes Padleklubb, Polarsirkelen Friluftsråd, Ofoten Friluftsråd, Vesterålen Friluftsråd

Stortingsmeldingen (2006-2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand fastslår at satsingen på vindkraft skal:

- legge til rette for å bygge ut mer miljøvennlig vindkraft, og at det skjer etter helhetlige og langsiktige vurderinger
- legge til rette for at plan- og konsesjonsprosessene blir mer effektive og forutsigbare for utbyggere og samfunnet for øvrig
- gi lavest mulige kostnader for miljø- og samfunn
- generelt konsentreres til større anlegg der det er gode vindforhold og hensiktsmessig infrastruktur

Vindkraftutbygging handler om konsekvensene for sårbar natur, for fauna og flora, reindrift, friluftsliv og den visuelle endringen av landskapet vindmøllene vil forårsake. I tillegg til inngrepsfri natur og biologisk mangfold ser vi stadig at kraftverkutbygging stadig kommer i konflikt med friluftsliv og natur- og kulturbasert reiseliv gjennom at landskap, naturkvaliteter og opplevelsesverdi forringes.

Beskrivelse og nøkkeldata Sjonfjellet vindkraftverk

Fra Mo i Rana ligger Sjonfjellet 40 km vestover mot Nesna, på en halvøy mellom Ranfjorden i Sør og Sjona i Nord. Norsk

Tiltakshaver: Norsk Grønnkraft

Fylke: Nordland

Kommune: Nesna og Rana

Produksjon: 1000,00 GWh

Installert effekt: 360,00 MW

Planområdet ligger på fjellryggen sør for riksvei 17 og høyeste punkt ligger på 848 moh. på Nordvikfjellet. Planområdet vil omfatte Laupen og strekke seg mot vest over Nordvikfjellet til Grønlitinden og vil bli om lag 40 km². Området preges av kupert fjellterreng med mange mindre vann.

- Det er mest aktuelt å benytte vindturbiner i størrelsesorden 2 – 4 MW med en tårnhøyde på 70 – 100 m og en rotorstørrelse på 70 – 100 m.
- I utgangspunktet planlegges 90 til 180 vindturbiner avhengig av størrelse.
- Avstanden mellom møllene vil være om lag 250 – 500 meter.
- Komponentene til vindturbinene fraktes med skip og vurderes losset i land på Langset i Nesna.
- For veiene kreves en bredde på 5 m. Eventuelle nye veistrekninger inn til vindkraftverket vil bli utformet som en vanlig skogsbilvei
- Moderne vindturbiner er svært driftssikre og krever lite vedlikehold. Det vil være behov for et driftspersonale på 8-10 årsverk for å håndtere løpende drifts- og vedlikeholdsoppgaver.
- For overføring av kraft fra vindkraftverket, transformeres 22kV spenningen fra vindturbinene opp til 132kV via en transformator plassert i planområdet. Transformatorstasjonen vil kreve et areal på om lag 200 kvadratmeter. I forbindelse med transformatorstasjonen planlegges det også etablert et service- og kontrollbygg.
- Det vil være flere mulige nettilknytninger for et vindkraftverk som vil medføre nybygging eller oppgradering av linjenettet.
- Infrastruktur som trengs for å bygge og drive en vindkraftverk er kaianlegg, veier, kabler, transformatorstasjon og kraftledninger.

I fylkesdelplan – vindkraftverk 2009 – 2021, er planene om vindkraftverk på Sjonfjellet av Norsk Grønnkraft i kategori 1 – *antatt minst konsekvens for miljø- og samfunnsinteresser. Planene vil komme i stor konflikt med reindrift og akseptabel konflikt med INON og biologisk mangfold.*

Tiltakshaver: Nord-Norsk Vindkraft AS
Fylke: Nordland Kommune: Nesna, Rana
Produksjon: 1200,00 GWh
Installert effekt: 436,00 MW

- Planområdet har et areal på ca. 41,2 km² og en utstrekning fra Nesna til Laupen på 22 km.
- Ligger i ca. 500-850 meters høyde. Ca. 70 % av vindmøllene vil komme i høydeintervallet 600-750 m
- Med i planområdet er også et atskilt område på ca. 0,5 km² på Langset, der det vurderes satt opp 4 vindmøller, hver på 2 -2,3 MW.
- I alt 62 eiendommer med 93 eiere som i større eller mindre grad berøres av planene for Sjonfjellet vindkraftverk. Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt har rettigheter i området.
- Det må til sammen bygges om lag 63 km veg med 5 m bredde frem til hver enkelt vindmølle, hvor det må tilrettelegges et areal på ca. 1-1,5 daa for kranoppstilling, mellomlagring etc. I tilknytning til vindparken vil det bli ført opp et servicebygg med grunnflate i størrelsesorden 200 m², og med tilknytning til godkjent vannforsyning og avløp.

I fylkesdelplan – vindkraftverk 2009 – 2021 er planene om vindkraftverket til Nord-Norsk Vindkraft AS havnet i *kategori 3 – antatt størst konsekvens for miljø- og samfunnsinteresser. Planene vil komme i stor konflikt med kulturminner og kulturmiljø og landskap og middels konflikt med biologisk mangfold.*

Innspill til KU-program for Sjonfjellet vindkraftverk

Siden det foreligger to planer om vindkraftutbygging på Sjonfjellet, vil uttalelsen frå FNF Nordland basere seg på begge planene. Budskapet er å fremme natur- og friluftsinnteressenes viktigste temaer og sørge for at de blir med i konsekvensutredningen og videre saksgang.

Et vindkraftprosjekt vil legge beslag på store arealer og er synlige på lang avstand. De viktigste temaene å få avklart er konsekvensene og sumvirkninger en vindkraftutbygging vil ha på biologisk mangfold, landskap, friluftsliv, reindrift og reiseliv. Vindkraftverk må bli vurdert i sammenheng med andre vindkraftanlegg og andre inngrep (vegbygging, småkraftverk, industri, hyttebygging etc.) som mer eller mindre er i konflikt med biologisk mangfold. Noen økosystem er komplekse og noen arter lever i mer karrige områder og er krevende enn andre.

Valg av trasé fra kaianlegg og inngrep i terrenget som vegbygging fra rv.17 og inn i vindparken må utredes i henhold til de tema og punkter FNF Nordland kommer med i denne uttalelsen. Vegbygging kan sammen med grøfting og vegdrenering føre til arealbeslag og inngrep som kan ha negative effekter på miljø og landskap. Veibyging og atkomsveg starter i nedre deler av landskapet hvor det er mest vegetasjon, og ender så på snaufjellet hvor vindkraftanlegget plasseres i henhold til vindforhold. I den sammenheng er det viktig at biologisk mangfold, naturtyper, biotoper og geologien er dokumentert og kartlagt. Dessuten bes det om at all motorferdsel, og eventuell fremtidig motorferdsel må avklares. Når det gjelder konsekvensene av en eventuell nybygging eller oppgradering av linjenettet må det fremlegges nødvendig og konkret informasjon om dette. For Nord Norsk Vindkraft (NNV) og Norsk Grønnkraft AS alternativer til nettilknytning til transformatorstasjon, er det tydelig begrenset med kapasitet og muligheter for å få strømmen ut og videre sørover. Oppgradering og bygging av nye linjer er alternativer, men dette vil også medføre større beslag av arealer. Siden det er et kraftoverskudd i Nordland vil produksjon av ny fornybar kraft ikke være klimavennlig så lenge det ikke finnes kapasitet til å selge strømmen ut. Det er svært viktig å få avklart hvilket alternativ som er det mest effektive og til beste for miljø og samfunn.

FNF Nordland vil med dette komme med følgende punkter og tema som bør avklares og tas hensyn til i konsekvensutredningen for planene om vindkraft på Sjonfjellet:

Behovet for kraft og klimaeffekten av økt kraftoverskudd

Behovet for ny kraftutbygging må konsekvensutredes med tanke på det store kraftoverskudd vi allerede har i Nordland og Helgeland både i forhold til klimaeffekt og behovet for nye kraftlinjer. Hvilke konsekvenser får mer kraftutbygging i Nordland til klimagassutslipp lokalt og globalt?

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven er en sektorovergripende lov som skal virke sammen med annet lovverk. Lovens §§ 8 – 12 omhandler hvilke forvaltningsprinsipper som skal utgjøre rammene for forvaltningen: Alle tiltakshavere plikter å kvittere ut at de bygger sine søknader og utredninger på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Dersom kunnskapsgrunnlaget ikke er godt nok skal føre – var - prinsippet legges til grunn. I et økosystem skal de nye tiltakene videre sees i sammenheng med andre belastninger på økosystemet.

I henhold til forvaltningsprinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 henstiller vi om at alle disse vurderingene blir gjort. Et godt kunnskapsgrunnlag baserer seg på grundige undersøkelser og feltarbeid foregått på riktig tidspunkt, dvs. på den tiden av året det foregår oppblomstring og produksjon, revirheving og fugler på næringsøk og trekk. Vurderinger som baserer seg på mange antagelser viser ikke et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, og at det da vil være en saksbehandlingsfeil som danner grunnlag for å kunne påklage vedtak i en konsesjonsbehandling.

Landskap og INON

Vindturbiner er svært synlige i landskapet over store avstander, og kan føre til omfattende endringer i landskapet. Landskap kan ha store naturverdier og historiske verdier og Norge er forpliktet til å bevare kystlandskapet gjennom den europeiske landskapskonvensjonen. Norge har som mål å stanse tap av inngrepsfrie naturområder. Nordland mistet 701 km² villmarkspregede områder og 978 km² inngrepsfrie naturområder i perioden 1988-2003. Dette er mer enn noe annet fylke i Norge. Energisektoren står for ca. 40 % av bortfallet. Derfor er det ikke ønskelig at vindkraftutbygginger skal komme i konflikt med, og/eller føre til et bortfall av INON. Det bes om å avklare hvilke estetiske/visuelle effekter, og landskapsmessige interesser som vil bli berørt (friluftsliv og naturopplevelse, reiseliv etc.). Videre må utredningen omfatte en vurdering av konfliktnivået (størrelsesordenen) en eventuell vindmøllepark på Sjonfjellet vil ha på landskap og INON. Sjonfjellet er et område som på en måte har vernet seg selv til nå siden det er vanskelig tilgjengelig, og er vel noe det nærmeste vi kommer villmark i Nesna kommune.

Biologisk mangfold

Arealinngrep er en av de viktigste årsakene til tap av biologisk mangfold og et vindkraftanlegg beslaglegger store arealer og vil påvirke det biologiske mangfoldet i form av forstyrrelser, habitatforringelser, kollisjoner med fugl og virkningene knyttet til veier og kraftledninger. Alt dette må bli avklart i konsekvensutredningen.

Videre bes det om;

- At biologisk mangfold er grundig undersøkt og kartlagt.
- Vurdering av konfliktgraden en eventuell utbygging vil ha.
- Avklaring på hvilke naturtyper og arter (vanlige og rødlistearter) og andre naturverdier som vil forventes å bli berørt, redusert eller gå tapt.

Dette er krevende arbeid og lar seg ikke gjennomføre på noen dager. For eksempel fins det i organismegruppen sopp er det en rekke sopper som ikke fruktifiserer hvert år, avhengig av livssykluser og varierende værforhold, slik som mengde nedbør, temperaturer, snømengder etc. Det skal være en del kalkforekomster i området som dermed trolig vil inneholde en del kalkkrevende organismer.

Fugl

Fugl og kollisjoner med vindmøller må vies ekstra oppmerksomhet under konsekvensutredningen. I området finnes forekomster av kongeørn, fjellvåk og jaktfalk. Rovfugl er i forbindelse med revirhevding, trekk og næringssøk i stor konflikt med vindmøller. Norge har et internasjonalt ansvar i henhold til EU's fugledirektiv, den norske rødlista og internasjonale verneplanen for rødlistede arter. Norge har skrevet under Bonn-konvensjonen som forplikter oss til å ta til vare trekkende arter. En vindkraftutbygging vil medføre en risiko for kollisjoner, forstyrrelser og forringe leveområdene for artene som er knyttet til kysten. I planlegging av vindkraftutbygging bør erfaringer og eksempler fra andre vindkraftverk benyttes for å vurdere hvilke konsekvenser en eventuell utbygging kan ha og hvilke avbøtende tiltak som kan foretas. Et ikke ukjent eksempel er havørna på Smøla, et eksempel man må tas lærdom av og innhente erfaringer fra, fremfor en gjentakelse av en liknende situasjon.

FNF Nordland ber om at utredningen omfatter;

- Hvilke arter som finnes i området
- Registreringer av hekkefugler. Det vil naturligvis være en hyppigere trafikk av hekkefugler i området
- Hekkelokaliteter og viktige rasteplasser. Siden deler av området består av mange mindre vann er potensialet for ulike trekkfugler og spesielt vadefugler definitivt til stede. Derfor bør det vurderes konsekvensene tiltaket vil ha for fuglene som bruker området som rasteplass og til næringssøk

Friluftsliv

Etablering av vindkraftverk kan komme i konflikt med friluftslivet gjennom direkte arealbeslag og påvirke opplevelsesverdien. Viser det seg at de som bruker området til friluftsliv "bare" er lokale brukere, kan området likevel være av stor betydning for lokalsamfunnets mulighet til utfoldelse i naturen, trivsel og glede. Mange ser på friluftsliv, landskap og naturen som et viktig kriterium ved valg av bosted. Det finnes mye forskning som bygger opp under påstanden om at det enkle friluftslivet er nordmenns viktigste arena for fysisk aktivitet. Og fysisk aktivitet er en av de viktigste grunnpilarene i folkehelsearbeidet.

FNF Nordland ønsker ikke at områder med stor naturopplevelsesverdi og som brukes til et aktivt friluftsliv forringes eller går tapt. Utredningen må omfatte bl.a.:

- Friluftslivets verdi og betydning både lokalt, regionalt, nasjonalt og til alle årstider.
- Det må vurderes i hvilken grad opplevelseskvalitetene endres/redueres
- Potensialet området har for utøvelse av friluftsliv i et fremtidsperspektiv.
- Det må legges til at hvis tiltaket har negative effekter på rypebestanden, vil også jegerinteressene påvirkes.
- Samlet vurdering og avbøtende tiltak.

Støy

Støypåvirkningene på dyre- og fugleliv, samt friluftsliv fra et eventuelt vindkraftanlegg må dokumenteres og vurderes fra anleggsfase til driftsfase. Hvis en eventuell vindmøllepark i fremtiden vil resultere i økt ferdsel og støy, bør konsekvensene av dette vurderes så grundig som mulig.

Reindrift

I Fylkesdelplan vindkraftverk 2009 - 2021, er Sjonfjellet vurdert til å være i stor konflikt med reindrift. For å opprettholde tradisjonell reindrift må viktige beite, trekk og kalvingsområder sikres. Her må det jobbes tett opp i mot reindriftnæringa og vurdere konfliktnivået nøye og avbøtende tiltak må beskrives.

Reiseliv

Det er viktig å få avklart eventuelle konflikter mellom vindkraft og reiseliv, for dermed å finne fram til hvordan man kan redusere eller unngå slike konflikter.

Oppsummering

FNF Nordland forventer at disse punktene blir tatt spesielt hensyn til i konsekvensutredningen:

- Behovet for ny kraftutbygging sett i forhold til det store kraftoverskudd vi allerede har i Nordland og Helgeland når det gjelder klimaeffekt og behovet for nye kraftlinjer.
- Naturmangfoldloven – utbygger/tiltakshaver skaffer seg et godt kunnskapsgrunnlag.
- En *samlet vurdering* av og hvilke *avbøtende tiltak* som kan iverksettes.
- Biologisk mangfold
- Fugl
- Friluftsliv
- Landskap og INON
- Reindrift
- Støy

For FNF Nordland

Erling Solvang
Arbeidsutvalgsleder

Gisle Sæterhaug
Koordinator arealforvaltning

Kopi til: Nordland fylkeskommune, Plan og Miljø
Nordland fylkeskommune, Folkehelse
Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdelingen
Rana kommune
Nesna kommune
Friluftslivets Fellesorganisasjon
Sametinget
Reindriftsforvaltningen i Nordland
Hestmannen og Strandtinden Reinbeitedistrikt
Polarsirkelen Friluftsråd

